

دیدار از کتابخانه‌های پاکستان

۱۱

کتابخانه آقای مولوی غلام مصطفی قاسمی سندی ، جیل رود
(خیابان زندان) هیرآباد ، حیدرآباد سند

آقای مولوی غلام مصطفی سندی مردی است در حدود ۵۵ ساله ، عالم
به علوم اسلامی ، متخصص زبان و ادب فارسی و عربی ، دانای تاریخ سند و آگاه
به تاریخ پاکستان . ریاست شاه ولی الله آکادمی را برعهده دارد ، مدیر ماهنامه
«الرحیم» به زبان سندی و «الولی» به زبان اردو می باشد . کتابخانه اش
ارزنده و دارای کتب چاپی و نسخه های خطی است . تقریباً ۲۰۰۰ مجلد
دارد و از آن بیش از ۱۰۰ نسخه خطی است که اکثر آنها تألیف علمای سند
است .

۱- ذریعة الوصول الی جناب الرسول (فارسی) ، تألیف فقیر محمد
هاشم تهتوی ، قرن ۱۰ ه ق .

۲- منتخب شاهنامه ، خط خوش ، قرن ۱۰ ه ق .

۳- حاشیه بر تلویح (عربی) از وجیه الدین گجراتی ، تألیف ۱۳۰۱
ه ق .

۴- شرح روز د زوزا ، (زوزا نام دجله است) ، تألیف جلال الدین
دوانی (نسخه اصل و عکسی) .

- ۵- مجموعه (چند رساله صرف و نحو) به فارسی و عربی ، المقدم
تألیف قلندر شهباز . و منسک قاضی محمود تهنوی .
- ۶- الغماز علی اللماز در احادیث موضوعه و ضمیمه .
- ۷- صحیح بخاری (ج ۱) ناقص ، عربی .
- ۸- غایة التحقیق شرح کافیة در علم نحو (عربی) .
- ۹- اجتماعیات شاه ولی الله کی نظرمین تصنیف مولوی غلام مسطقی قاسمی .
- ۱۰- فخریه یا حاشیه شرح هدایة الحکمه السید فخرالدین ، کاتب شیخ عبدالقادر .
- ۱۱- شرح زبده با حاشیه علامه قاضی محمود تهنوی و حواشی مخدوم محمد مبین تهنوی ۱۱۰۲ هـ ق .
- ۱۲- حاشیه اشباه و نظائر تصنیف صاحب بحر الرائق که در اصول فقه حنفی شهرت دارد و حاشیه این حاشیه از مخدوم عبدالواحد سندسیوانی (نعمان ثانی) متوفی ۱۲۲۴ هـ ق .
- ۱۳- فتاوة واحدی (ج ۱ چاپ شده است) .
- ۱۴- دفتر خاطرات (مذکرات) غلام مسطقی قاسمی (که آنرا فهرست کتب خطی هم می توان گفت) .
- ۱۵- قسیده برده و شرح آن و اشعار عربی و فارسی مولوی محمد بنوی .
- ۱۶- سند یا باب الاسلام کی حیثیت مبین و مقالات دیگر .
- ۱۷- النکتہ حافظ ابن حجر عسقلانی بر مقدمه حافظ بن صلاح (اصل آن از کتابخانه پیرجهند) .

- ۱۸- سیف الجلی علی ساب النبی تألیف مخدوم محمد هاشم تهنوی ،
سندی ، ۱۱۳۴ هـ ق . (اصل آن از کتابخانه پیر جهندو)
- ۱۹- ترجمه سطحات عربی در فلسفه اسلام که اصل آن به زبان فارسی
از شاه ولی الله محدث دهلوی و ترجمه اش از علامه موسی جارالله روسی .
- ۲۰- الهام الرحمن تفسیر قرآن عربی به طرز جدید که مولانا عبیدالله
سندی آنرا در حرم مکه بر علامه موسی جارالله املا کرده بود (۲ جلد آن
تا سورة النساء چاپ شده است) .
- ۲۱- معرفة الانساب الباطنیة و نفی الانساب الظاهریة سید احمد بن علان ،
تألیف و کتابت ۱۱۱۰ هـ ق . (چاپ شده)
- ۲۲- رساله در اصول حدیث (متن و حاشیه) تألیف مولانا عبیدالله
سندی (چاپ نشده) .
- ۲۳- رساله منتجة الفكر از مخدوم محمد هاشم تهنوی .
- ۲۴- شرح نام حق ، اصل نام حق سروده شرف الدین است .
- ۲۵- روضة العلماء زنده ویسی در فقه حنفی ، کاتب سید علی اصغر بن
ولی محمد لکملوی یا لکیانوی ۱۱۳۵ هـ ق .
- ۲۶- دفتر خاطرات یا سفرنامه مکه تألیف مولوی غلام مصطفی قاسمی
شامل اینگونه یادداشتها :
- درد عشق قبر حضرت زینب کبری
قدیمی قبرها شاه ایران و ملکه نریا ،
در عهد سلطنت اعلیحضرت محمدشاه پهلوی و ملکه ایران نریا
پهلوی ساخته شد .
- این مرقد مطهر فرزند حیدر است
آرامگاه دختر زهرای حیدر است

این جایگاه زینب کبری است در زمین

یا گوشه‌ی ز عرش خداوند اکبر است

۲۷- شرح نقایة الفاضل (عربی) ، تألیف ۸۸۰ هـ ق ، تاریخ کتابت ۸۸۵ هـ ق (دمشق) .

۲۸- طبقات الحفظ ۱۳۲۳ هـ ق .

۲۹- مظهر الانوار محتوی علی مسائل الصیام ، متن و شرح از محمد هاشم تهنوی . این کتاب از عربی به فارسی ترجمه شده و « حیات الصائمین » نام دارد . تاریخ کتابت ۱۳۶۶ هـ ق ، کاتب جمال‌الدین و چاپ نشده است .
۳۰- الاصول الموضوعه و المقدمه الهندسه ، کاتب محمد داد ، کتابت ۱۳۵۶ هـ ق .

۳۱- دیوان خواجه محمد سعید لنواری (لواری) ، شاید متوفی ۴۳۱۵ هـ ق . (این دیوان چاپ نشده است)

۳۲- ناشناخته (شاید تذکره عارفان و صوفیان باشد) ، در حدود قرن ۱۱ هـ ق .

۳۳- حاشیه قدیمه جلالیه بر شرح تجرید (جلال‌الدین دوانی) .

۳۴- فوائد الصیائیه بر کافیه از جامی .

۳۵- متوسط (شرح کافیه) ، برکنار صفحات این نسخه حاشیه میرسید شریف جرجانی کتابت شده است ، این نسخه طبع نشده .

۳۶- مجموعه (خلاصه الحساب شیخ بهاء‌الدین عاملی ، حاشیه مخدوم محمد هاشم تهنوی شرح شیخ الاسلام پسر غلامه تفتازانی بر سراجی (عربی) .

۳۷- مبدأ و معاد از خواجه مجدد الف ثانی (فارسی) .

۳۸- مسألة الدهر تألیف مولانا معین‌الدین اجمیری (ازدو) ، چاپ شده است .

۳۹- دیوان میر یا دیوان سید جان‌الله شاه رضوی روهری (روهر نام

- شهر است) . فارسی ، متخلص به « میر » ، چاپ نشده ، قرن ۱۲ ه ق . میر
از معتدان شاه عنایت شهید می باشد . تاریخ کتابت ۱۲۱۶ ه ق .
- ۴۰- البسائر در فلسفه ، تألیف مخدوم بصیرالدین سیوانی سندی
(عربی) وی از اولیاء الله بود ، چاپ شده .
- ۴۱- خلاصه البیان ، شرح لغات مشکوة المصابیح تألیف سید عبدالوهاب
بن عیسی البهاک بلوچستانی (عربی) .
- ۴۲- مجموعه : ۱- شاکرنامه . ۲- کریمیا . ۳- مخمس فارسی
(در لغت و نامهای درختان و گلها و گیاهها) .
- ۴۳- اسرار جلالیه در علم تصوف از سیدعبدالجلیل لکهنوی (فارسی)
کاتب عبدالرؤف ، کتابت ۱۲۸۸ ه ق .
- ۴۴- شرح الصدور لجلال الدین سیوطی (چاپ شده) .
- ۴۵- تعبیر الرؤیا در عربی ، کاتب احمد بن عبدالله ، کتابت ۱۰۰۶ ه ق .
- ۴۶- فتاوه (از علمای سند) ، تقریباً قرن ۱۰ ه ق .
- ۴۷- ناشناخته (شاید تاریخ فیروزشاهی) سلطان فیروزشاه بهمنی ،
خط خوش .
- ۴۸- مجموعه سلطانی ، کاتب سید محمد حتی ولد سید العدنه شاه
ساکن بهریالو .
- ۴۹- تذکره اساتذہ (ناقص) مخدوم محمدعابد سندی ، سیوانی که جد
او از سیوان (درسند) هجرت کرده و در یمن سکونت اختیار کرده . مؤلف
مدتی از جانب حکومت یمن سفیر مصر بود و در مدینه منوره وفات یافت ،
تألیفات متعدد دارد .
- ۵۰- حاشیه قل احمد بر حاشیه عبدالکریم سیالکوتی ، حاشیه قطبی
(شرح شمسیه در منطق و میر قطبی) .

۵۱- پنجتن (فرهنگ لغت عربی و فارسی و اردو و سندی و پشتو) و رسائل دیگر .

۵۲- مکتوبات امام ربانی حضرت مجدد الف ثانی تقریباً قرن ۱۱ هـ ق ، (شاید از عهد مؤلف باشد) .

۵۳- شرح شاطبیه ، مهر مخدوم محمد هاشم تهتوی و حواشی او را دارد .

۵۴- شرح عقاید جلالی (جلال‌الدین دوانی) .

۵۵- حفظ الایمان من غارة الشيطان (فارسی) در علم تصوف .

۵۶- الشرح النهاری (یک روزه) الحری لمتن الابهری (مین ایسافوجی نام دارد) - تصنیف محمد حسن سنبلی از علمای قرن ۱۳ هـ ق .

۵۷- تاج التراجیم (عربی) .

۵۸- فتاوه علمای سند (عربی) تألیف در ۱۲۱۰ هـ ق ، کاتب حافظ محمود سیوستانی .

۵۹- مجموعه (۱۱ رساله) به خط مولوی غلام مصطفی قاسمی .

۶۰- لطائف لطیفی سروده میر عبدالحسین سانگی .

۶۱- کچکول نامه ، به تصحیح مولوی غلام مصطفی قاسمی چاپ و نشر شده است .

۶۲- حاشیه حجة الله بالغه .

۶۳- التوضیح علی التنقیح جامع علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

۶۴- امان النظر شرح نخبه الفكر قاضی محمد اکرم نصر پوری

سندی ، کاتب محمد بن جابر از علمای مدینه منوره . در این کتاب فقط دو نسخه موجود است . این نسخه و نسخه‌ی دیگر در کتابخانه پیرجهند و به کتابت

۱۱۲۵ هـ ق .

۶۵- وسیلة الغریب الی جناب الحیب (فارسی) تألیف مخدوم محمد هاشم تهتوی (مالک آن کتابخانه پیرجهند) .

۶۶- شرح اسماء الله تعالی به فارسی (خطی) ، کاتب عبدالله ولد ولی محمد (ادامه دارد) .